

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД СИСТЕМИ БЕЗОПЛАТНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ
КОРУПЦІЇ

EUACI

EUROPEAN UNION
ANTI-CORRUPTION
INITIATIVE

FOUNDATION
FOR INSTITUTIONAL
DEVELOPMENT

Документ містить аналітичний огляд системи безоплатної психологічної допомоги в Україні.

Ця програма фінансується **Європейським Союзом**
і співфінансується та впроваджується
Міністерством закордонних справ Данії

**MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK**

Цей документ підготовлено за підтримки Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI).

Думки та погляди, висловлені експертами у цьому документі, не обов'язково відображають офіційні погляди EUACI, Європейського Союзу чи Міністерства закордонних справ Данії.

ЗМІСТ

1.

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ	03
--	----

2.

КАТЕГОРІЇ ОСІБ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО НА БЕЗОПЛАТНУ ПСИХОЛОГІЧНУ ДОПОМОГУ	07
---	----

3.

ПОРЯДОК НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ОКРЕМИМ КАТЕГОРІЯМ ОСІБ	13
--	----

3.1. Порядок надання психологічної реабілітації військовим	13
--	----

3.2. Порядок надання психологічної допомоги особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю	19
---	----

3.3. Порядок надання психологічної допомоги особам, постраждалим від домашнього насильства або насильства за ознакою статі	25
--	----

4.

ВИСНОВКИ	28
----------------	----

1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Психологічна допомога є галуззю і способом діяльності, що призначені для сприяння людині й суспільству в розв'язанні широкого кола проблем, породжених душевним життям людини в соціумі.

Зміст психологічної допомоги полягає у забезпеченні емоційної, смислової й екзистенційної підтримки людини або суспільства в ситуаціях ускладнення, які виникають під час їхнього особистісного й соціального буття.¹

Традиційно виділяють декілька рівнів надання психологічної допомоги особі:

- > ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ
- > ПСИХОТЕРАПІЯ
- > ПСИХОКОРЕКЦІЯ
- > ПСИХОРЕАБІЛІТАЦІЯ

1. Блінов О. А. Функції та специфіка роботи практичного психолога: навч. посібник/О. А. Блінов, П. П. Криворучко, В. М. Марченко. – К: КиМУ, 2009. – С. 21.

В свою чергу **психологічне консультування** поділяється на індивідуальне психологічне консультування, консультативна бесіда, групове консультування.

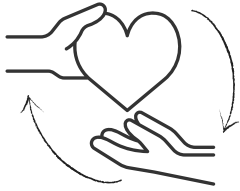

В психотерапії, як формі психологічної допомоги розрізняють її медичний напрям, який охоплює лікування психологічними засобами нервово-психічних, психосоматичних хвороб і розладів у людини, і немедичне, яке орієнтоване на здорову людину і займається подоланням його психологічних труднощів, надання допомоги в його особистісному розвитку.

Психокорекція – це спрямований психологічний вплив на визначені психологічні структури з метою оптимізації розвитку і функціонування індивіда в конкретних умовах життєдіяльності.

Психологічна реабілітація є різновидом психологічної допомоги в тій частині, в якій вона націлюється на відновлення втрачених (порушених) психічних можливостей і здоров'я. Це діяльність, що здійснюється суб'єктами психологічної роботи, спрямована на відновлення психічних функцій, особистісних властивостей і системи відносин особистості.

Очевидно, що існують умови, при яких будь-який вплив на людину, що розширює його психологічні можливості, може розглядатися як психологічна допомога. Психологічною допомогою позначаються технологічні способи і засоби додаткової мобілізації, актуалізації, корекції та компенсації психологічних можливостей осіб, які зазнали впливу стрес-факторів.

У зв'язку з цим є важливим виділення в структурі психологічної допомоги двох взаємопов'язаних елементів: **психологічної підтримки та психологічної реабілітації.**

Психологічна підтримка спрямовується на актуалізацію наявних і створення додаткових психологічних ресурсів, що забезпечують активні дії осіб. Вона здійснюється в профілактичному плані (з метою попередження розвитку негативних психологічних явищ) всім особам, а в цілях психологічної корекції застосовується по відношенню до осіб з симптомами непатологічних і патологічних психогенних реакцій.²

Якої допомоги, консультативної чи психотерапевтичної, потребує викривач як особистість можна визначити за **предметом його звернення до психолога.**

Психологічну допомогу викривачам як здоровим людям надає психолог у ситуаціях різноманітних психологічних труднощів, пов'язаних з наслідками повідомлення про корупцію.

Така допомога може надаватися до початку повідомлення про корупцію, під час повідомлення про корупцію і після такого повідомлення.

Мета психологічної допомоги – визначення психологічної проблеми та її розв'язання.

2. Блінов О. А. Види та напрямки психологічної допомоги психотравмованим військовослужбовцям. Вісник Національного університету оборони України 4 (41)/2014 С. 169.

Надання психологічної допомоги викривачу за своїм характером є проблемно-орієнтованим консультуванням, де акцент робиться на формуванні та зміцненні здатності особи, яка повідомила (або має намір повідомити) про корупційне, пов'язане з корупцією правопорушення, до адекватних ситуації дій, оволодіти техніками, що дозволяють поліпшити самоконтроль.

Загалом психологічне консультування як вид психологічної допомоги адресовано психічно нормальним людям з метою створення сприятливих умов для розв'язання конфліктних ситуацій, продуктивного виходу з кризи, більш продуктивного особистісного розвитку, підвищення якості життя.

2. КАТЕГОРІЇ ОСІБ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО НА БЕЗОПЛАТНУ ПСИХОЛОГІЧНУ ДОПОМОГУ

Чинне законодавство встановлює наступні категорії осіб, які мають право на безоплатну психологічну допомогу:

УЧАСНИКИ БОЙОВИХ ДІЙ, А САМЕ:

- військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані, добровольці Сил територіальної оборони) Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військовослужбовці військових прокуратур, особи рядового та начальницького складу підрозділів оперативного забезпечення зон проведення антитерористичної операції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, поліцейські, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України, особи, які входили до складу добровольчого формування територіальної громади, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України;

- особи, які у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;
- особи, які у період до 23 лютого 2018 року включно у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення не менше 30 календарних днів, у тому числі за сукупністю днів перебування в районах її проведення, у взаємодії із Збройними Силами України, Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією, Національною гвардією України, Службою безпеки України та іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами.

ОСОБИ З ІНВАЛІДНІСТЮ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ, А САМЕ:

- особи, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у масових акціях громадського протесту в Україні з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року за євроінтеграцію та проти режиму Януковича (далі - Революція Гідності), та які звернулися за медичною допомогою у період з 21 листопада 2013 року по 30 квітня 2014 року.

- військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних, добровольців Сил територіальної оборони) Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військовослужбовців військових прокуратур, осіб рядового та начальницького складу підрозділів оперативного забезпечення зон проведення антитерористичної операції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, поліцейських, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України, особи, які входили до складу добровольчого формування територіальної громади, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України та стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, під час безпосередньої участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, під час безпосередньої участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, а також працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції, до забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, до участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України і стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення, під час забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпечення здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів.

➤ особи, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;

➤ особи, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, але в подальшому такі добровольчі формування не були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів, і виконували завдання антитерористичної операції у взаємодії із Збройними Силами України, Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією, Національною гвардією України та іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами.

➤ особи, які добровільно забезпечували (або добровільно залучалися до забезпечення) проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях (у тому числі здійснювали волонтерську діяльність) та стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо в районах та у період її проведення, під час забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів;

УЧАСНИКИ ВІЙНИ -

- працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у порядку, встановленому законодавством, які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, у порядку, встановленому законодавством.

ПОСТРАЖДАЛІ УЧАСНИКИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ -

- особи, які на виконання Закону України «Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей» включені до переліку осіб, які під час участі в масових акціях громадського протесту отримали тілесні ушкодження (тяжкі, середньої тяжкості, легкі), але такі ушкодження не призвели до інвалідності, та звернулися за медичною допомогою у період з 21 листопада 2013 року по 30 квітня 2014 року.

ЧЛЕНИ СІМ'Ї ОСІБ, ЯКІ ЗАГИНУЛИ АБО ПОМЕРЛИ

- внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у Революції Гідності, а також сім'ї осіб, яким посмертно присвоєно звання Герой України за громадянську мужність, патріотизм, героїчне відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, самовіддане служіння Українському народові, виявлені під час Революції Гідності.

ЧЛЕНИ СІМ'Ї ЗАГИБЛОГО (ПОМЕРЛОГО) ЗАХИСНИКА ЧИ ЗАХИСНИЦІ УКРАЇНИ

- (п. 2 Порядку проведення психологічної реабілітації постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) таких осіб, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1057).

ОСОБИ З ІНВАЛІДНІСТЮ, ДІТИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

- (ст. 1 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»;

ОСОБИ, ПОСТРАЖДАЛІ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА АБО НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

- (ст. 1 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»;

ВИКРИВАЧІ

- (п. 11 ч. 2 ст. 53-3 Закону України «Про запобігання корупції»)

3. ПОРЯДОК НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ОКРЕМИМ КАТЕГОРІЯМ ОСІБ

3.1. Порядок надання психологічної реабілітації військовим

Нормативно-правове регулювання порядку надання психологічної допомоги військовим

Порядок надання психологічної допомоги військовим регулюється наступними нормативно-правовими актами:

- Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»
- Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»
- Постановою КМУ від 27 грудня 2017 р. № 1057 «Про затвердження Порядку проведення психологічної реабілітації постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) таких осіб»

- Постановою КМУ від 12 липня 2017 р. № 497 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із психологічної реабілітації постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) таких осіб»

- Постановою КМУ від 23 серпня 2016 р. № 528 «Про затвердження Порядку виплати грошової компенсації вартості проїзду постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) таких осіб, до суб'єктів надання послуг для проходження психологічної реабілітації та назад»

- Наказом Міністерства у справах ветеранів України від 28 грудня 2020 р. № 245 «Про затвердження Вимог до суб'єктів надання послуг із психологічної реабілітації»

- Постанова КМУ від 07 травня 2022 р. № 539 «Про утворення Міжвідомчої координаційної ради з питань охорони психічного здоров'я та надання психологічної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України»

Психологічна реабілітація військових передбачає надання таких послуг:

01

ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА -

проведення оцінки актуального психологічного стану та індивідуально-психологічних особливостей отримувача послуг, здійснення контролю за його психічним станом, визначення потреби та оптимальних методів психологічної реабілітації

02

ПСИХОЛОГІЧНА ПРОСВІТА ТА ІНФОРМУВАННЯ (ПСИХОЕДУКАЦІЯ) -

інформування отримувача послуг для формування розуміння закономірностей функціонування людської психіки, поведінки людей в екстремальних умовах, формування навичок і способів управління можливостями власної психіки, надання самопомоги та першої психологічної допомоги іншим особам, а також готовності та бажання отримувати професійну психологічну допомогу в разі потреби

03

ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ -

цілісне, свідоме та планомірне професійне використання методів психологічного впливу при психосоціальних, емоційних, поведінкових та інших складнощах, які не відповідають діагностичним критеріям психічних розладів, а також можуть бути супутніми при психічних розладах

04

ПСИХОТЕРАПІЯ -

цілісне, свідоме та планомірне використання методів психотерапевтичного впливу для розв'язання особистісних та міжособистісних проблем із застосуванням стандартизованих процедур, спрямованих на відновлення порушеної діяльності організму отримувача послуг з метою відновлення або компенсації його психічних функцій, особистісних якостей, міжособистісних стосунків, а також поліпшення якості життя

05

ГРУПОВА РОБОТА -

проведення психологічних тренінгів, інтерв'ю, занять із психологічної просвіти та груп психологічної підтримки

Надавачами послуг можуть бути як юридичні особи так і фізичні особи-підприємці. Для того щоб надавати послуги суб'єкт повинний:

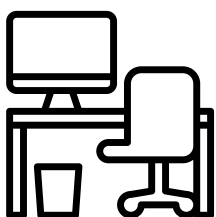

МАТИ

ліцензію з медичної
практики

МАТИ У СВОЄМУ СКЛАДІ

окремий структурний підрозділ,
укомплектований працівниками
(лікар-психолог або лікар-
психотерапевт або психолог) з
відповідною освітою

МАТИ

кабінет (кабінети) для надання
індивідуальної психологічної
допомоги

БУТИ ВКЛЮЧЕНИМ

до Реєстру постачальників
послуг з психологічної
реабілітації для ветеранів і
членів їхніх сімей

Для включення до Реєстру юридична особа, фізична особа - підприємець подає Мінветеранів:

- **заяву** про включення до Реєстру
- **інформацію** про реквізити юридичної особи згідно з ЄДРПОУ; організаційно-правову форму/вид громадського об'єднання, благодійної чи релігійної організації; місцезнаходження (місце реєстрації) юридичної особи/зареєстроване місце проживання або місце фактичного проживання фізичної особи - підприємця; фактичну адресу надання послуг (зазначається, якщо вона відрізняється від місцезнаходження юридичної особи, зареєстрованого місця проживання або місця фактичного проживання фізичної особи - підприємця); номери контактних телефонів; адресу електронної пошти; адресу веб-сайту або іншого інформаційного ресурсу (за наявності); банківські реквізити для перерахування бюджетних коштів)
- **перелік** послуг із психологічної реабілітації, що можуть надаватися отримувачу послуг
- **інформацію про наявність:** ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики; окремого структурного підрозділу, який забезпечує здійснення мультидисциплінарною командою психологічної реабілітації; кабінету (кабінетів) для надання індивідуальної психологічної допомоги членами мультидисциплінарної команди
- **інформацію та документи**, що підтверджують відповідність кваліфікації фахівців заявника вимогам, а саме назви посад та персональні дані фахівців (прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), освіта/кваліфікація, стаж роботи за фахом, інформація про післядипломну освіту, атестацію, формальне та/або неформальне професійне навчання та супервізію протягом останніх двох років) (за згодою) та інформацію про включення відомостей про них до Реєстру

Мінветеранів у межах відповідних бюджетних асигнувань укладає із суб'єктами надання послуг, включеними до Реєстру, договори про відшкодування вартості наданих послуг із психологічної реабілітації з урахуванням кількості утворених суб'єктом надання послуг мультидисциплінарних команд.

Суб'єкт надання послуг утворює необхідну кількість мультидисциплінарних команд з урахуванням забезпечення навантаження 50 отримувачів послуг на одну команду.

Станом на 01.12.2022 року до Реєстру постачальників послуг із психологічної реабілітації включено лише 39 суб'єктів³

Підставами надання послуг із психологічної реабілітації згідно з **Постановою КМУ № 1057 є:**

01
НАПРАВЛЕННЯ ЛІКАРЯ,
який надає первинну медичну допомогу, або направлення лікуючого лікаря

02
ОСОБИСТЕ ЗВЕРНЕННЯ
отримувача послуг

3. Реєстр постачальників послуг з психологічної реабілітації для ветеранів і членів їхніх сімей на 2022 рік: <http://surl.li/czigd>

3.2. Порядок надання психологічної допомоги особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю

Нормативно-правове регулювання порядку надання психологічної допомоги особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю

Порядок надання психологічної допомоги особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю регулюється наступними нормативно-правовими актами:

- Постанова КМУ від 19 січня 2022 р. № 31 "Про затвердження Порядку здійснення реабілітаційних заходів"
- Постанова КМУ від 27 березня 2019 р. № 309 "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення реабілітації дітей з інвалідністю"
- Державна типова програма реабілітації осіб з інвалідністю, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 08 грудня 2006 р. № 1686

Обсяг надання психологічної допомоги

Особам та дітям з інвалідністю надаються послуги із психолого-педагогічної реабілітації у наступних формах:

- 1 КОНСУЛЬТУВАННЯ
- 2 ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА
- 3 ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПАТРОНАЖ
- 4 ПСИХОЛОГІЧНА ТА ПЕДАГОГІЧНА КОРЕКЦІЯ
- 5 ПСИХОЛОГІЧНА ТА ПЕДАГОГІЧНА АДАПТАЦІЯ
- 6 ПСИХОЛОГІЧНЕ ТА ПЕДАГОГІЧНЕ СУПРОВОДЖЕННЯ (СПОСТЕРЕЖЕННЯ)
- 7 ПСИХОЛОГІЧНА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА
- 8 ПСИХОЛОГІЧНЕ ТА ПЕДАГОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ

Порядок надання психологічної допомоги

Отримувач або його законний представник чи уповноважена особа для отримання послуг у державному закладі подають заяву до виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (в разі її утворення) ради або до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районної, районної у м. Києві держадміністрації за задекларованим/зареєстрованим місцем проживання (перебування) отримувача, а в період надзвичайного або воєнного стану може подавати заяву за місцем фактичного перебування отримувача, зокрема шляхом надсилання поштою.

Для отримання послуг отримувач або його законний представник (у разі отримання послуг групою дітей з інвалідністю - уповноважена керівником дитячого будинку-інтернату або малого групового будинку особа (далі - уповноважена особа) подає заяву про отримання комплексних реабілітаційних (абілітаційних) послуг за формою, затвердженою Мінсоцполітики (далі - заява), у якій можуть зазначатися відомості щодо:

- **індивідуальної програми реабілітації**, виданої медико-соціальною експертною комісією, лікарсько-консультативною комісією державного або комунального закладу охорони здоров'я (для дітей з інвалідністю);
- **висновку лікарсько-консультативної комісії** державного або комунального закладу охорони здоров'я з рекомендаціями стосовно надання послуг (для дітей віком до трьох років (включно), які належать до групи ризику щодо отримання інвалідності);

- **паспорта громадянина України, для іноземців та осіб без громадянства - довідки про звернення за захистом в Україні/посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту/посвідчення біженця/паспортного документа іноземця та посвідки на тимчасове проживання або посвідки на постійне проживання, свідоцтва про народження (для дітей віком до 14 років);**
- **документа із зазначенням даних щодо реєстраційного номера облікової картки платника податків або паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку в паспорті) отримувача;**
- **документа про освіту (для отримувачів, які потребують професійної реабілітації);**
- **висновку лікарсько-консультативної комісії державного або комунального закладу охорони здоров'я чи рішення військово-лікарської комісії (для осіб, визначених в абзацах шостому і сьомому статті 4 Закону України "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні").**

За бажанням отримувача або його законного представника чи уповноваженої особи до заяви можуть додаватися копії відповідних документів.

УПОВНОВАЖЕНИЙ ОРГАН протягом трьох робочих днів з дати надходження заяви перевіряє наявність усіх необхідних відомостей, реєструє заяву, формує електронну справу та надсилає її до державного закладу для прийняття рішення про надання послуг отримувачу.

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД протягом п'яти робочих днів з дати надходження заяви розглядає її і приймає рішення про надання послуг отримувачу із зазначенням дати початку курсу реабілітації).

Про прийняте рішення державний заклад повідомляє отримувачу або його законному представнику чи уповноваженій особі засобами поштового, електронного або телекомунікаційного зв'язку.

Порядок подачі заяви для отримання послуг у комунальному закладі, визначається та затверджується органом, яким прийнято рішення про утворення комунального закладу.

Перелік комунальних закладів (із зазначенням контактної інформації) та перелік документів, необхідних для отримання послуг, інформація про умови надання послуг формуються відповідними виконавчими органами обласної, сільської, селищної, міської, районної у місті (в разі її утворення) ради та оприлюднюються на їх офіційних веб-сайтах і на сайтах таких комунальних закладів.

Після зарахування отримувача до державного закладу, комунального закладу, реабілітаційного закладу приватної форми власності **складається індивідуальний план комплексної реабілітації.**

Після закінчення курсу комплексної реабілітації державний заклад, комунальний заклад, реабілітаційний заклад приватної форми власності **вносить до централізованого банку даних з проблем інвалідності інформацію** про надані послуги та видає отримувачу або його законному представнику чи уповноваженій особі довідку про надані реабілітаційні послуги та результати комплексної реабілітації.

Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю регулярно оновлює перелік реабілітаційних установ, закладів охорони здоров'я, які здійснюють заходи реабілітації дітей з інвалідністю.

Станом на 24.10.2022 в Україні функціонує **105** таких закладів.⁴

4. Перелік реабілітаційних установ: <https://www.ispf.gov.ua/diyalnist/reabilitaciya-ditej/perelik-reabilitacijnih-ustanov>

3.3. Порядок надання психологічної допомоги особам, постраждалим від домашнього насильства або насильства за ознакою статі

Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" передбачено, що постраждала особа має право на отримання, серед іншого, психологічної допомоги безоплатно.

До загальних служб підтримки постраждалих осіб належать заклади та установи, які, у тому числі, надають допомогу постраждалим особам (центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка), центри соціально-психологічної допомоги, територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг) тощо). До спеціалізованих служб підтримки належать також мобільні бригади соціально-психологічної допомоги для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Постановою КМУ від 21 серпня 2019 р. № 824 було затверджено Типове положення про Центри соціально-психологічної допомоги. Відповідно до постанови Центри створюються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

До створення денного центру та забезпечення його функціонування можуть залучатися на засадах державно-приватного партнерства підприємства, установи, організації, громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації, фізичні особи - підприємці, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, відповідно до законодавства. Центри є підконтрольними та підзвітними особам, які їх створили.

Відповідно до постанови КМУ від 22 серпня 2018 р. № 658 "Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі" взаємодія всіх суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, координується Мінсоцом. А на регіональному рівні - Радою міністрів АРК, обласними, Київською та Севастопольською міською держадміністрацією.

Районні, районні у м. Києві і Севастополі держадміністрації забезпечують організацію надання соціальних послуг постраждалим особам, у тому числі шляхом укладення угод про співпрацю з об'єднаними територіальними громадами на території району.

Постраждала особа звертається до місцевого центру сім'ї, молоді та спорту або до центрів (соціальних служб для сім'ї, дітей, центрів соціально-психологічної допомоги, мобільних бригад).

У разі звернення особи, яка заявляє, що постраждала від насильства, та/ або її законного представника уповноважена особа для невідкладного надання психологічної допомоги **інформує** відповідний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центр соціально-психологічної допомоги або мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги постраждалим особам (у тому числі шляхом виклику психолога) та надає постраждалій особі направлення до такої служби за формою, визначеною Мінсоцполітики. Такі мобільні бригади (46 бригад) було створено Мінсоцом спільно з МБФ "Українська фундація громадського здоров'я". Мобільна бригада складається щонайменше з двох осіб - фахівця у сфері психології та у сфері соціальної роботи.

Надання мобільною бригадою соціально-психологічної допомоги постраждалим особам передбачає забезпечення мінімально необхідного обсягу послуг, а саме:

- **діагностику (оцінювання)** психологічного стану постраждалої особи, оцінювання ризиків продовження чи повторного вчинення щодо неї насильства;
- **кризове та екстрене втручання** з метою негайного усунення або мінімізації наслідків насильства шляхом виклику екстреної медичної допомоги, уповноваженого підрозділу органу Національної поліції, направлення та/ або транспортування до притулку для постраждалих осіб, центру медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб тощо;
- **надання психологічної допомоги**, у тому числі дітям, відповідно до індивідуальних потреб;
- **проведення заходів** із соціальної та реабілітаційної підтримки постраждалих осіб;
- **сприяння постраждалим особам** в отриманні додаткових послуг (медичних, соціальних, психологічних, правових, забезпечення тимчасового притулку тощо), у тому числі шляхом направлення в разі потреби до відповідних загальних або спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб та/або інших суб'єктів.

Крім того, психологічна допомога постраждалим від домашнього насильства надається рядом громадських організацій, зокрема "Ла Страда-Україна".

4. ВИСНОВКИ

Система безоплатної психологічної допомоги в Україні, характеризується фрагментарністю, відсутністю уніфікованого підходу щодо порядку та підстав надання послуг, відсутністю науково обґрунтованих методик надання психологічної допомоги, зокрема викривачам.

В зв'язку з цим, необхідно розробити концепцію системи психологічної допомоги викривачам, виробити методики надання психологічної допомоги викривачам, як для психологів, так і для осіб які безпосередньо контактують з викривачами та розглядають їх повідомлення (слідчі, прокурори, адвокати, працівники НАЗК). При розробці цих продуктів необхідно враховувати кращі світові практики роботи з викривачами, особливості психологічних травм викривачів тощо.

Аналітичний огляд системи безоплатної психологічної допомоги в Україні, - Київ, Відділ розвитку інституту викривання Управління формування політики доброчесності у публічній та приватній сферії Національного агентства з питань запобігання корупції, 2023.

Колектив авторів: Василь ЛУЦИК, Вікторія ДІДАЧ, Анастасія МАТВІЄНКО, Оксана БРОНЕВИЦЬКА

Дизайн: Катерина ПЕТРУСЬ